

B. N. C.

FIRENZE

1080

10

1080.10

EDMEN

XIII

1080 242 1

LYDOVICI HENRICI
LOMENII

BRIENNÆ COMITIS,
REGI A CONSILIIS,
Actibus, & Epistolis,

ITINERARIUM.

PARISIIS
TYPIS CRAMOSIANIS.

CID. IDC. LX.

Cum Privilegio.

*Ex lib. D. E. Guichard.
Francisci de Maron*

TYPOGRAPHVS

LECTORI.

*CUM schedas meas recense-
rem, incidi forte fortuna
in hoc Itinerarium: quod ob va-
rietatem rerum & styli purita-
tem, placuit viris doctis, qui-
bus legendum tradidi. Autores
hi fuere, ut mandarem meis ty-
pis, & illud facerem publici iu-
ris. Prima est vernantis ingenij
fætura, cùm paternâ domo ex-
cessit, & perlustravit Europæ ce-
lebres prouincias, non tantum
ut ædificiorum moles, & operum
labores, sed regimen, consilia,
& mores principum, populorum-*

que scrutaretur. Quod tantâ felicitate præstitit, ut à prima iuuenta, munus laboriosum & hereditarium gloriosè retineat. Veniam rogo mihi concedat, si illo inscio hanc editionem parare ausus sum: quam alioqui pudore eius, rei litteraria inuidisset. Valeat, & crescat fama insignis viri, dum optimi nomen consenescit in patre.

LVDOVICI HENRICI
LOMENII

BRIENNÆ COMITIS,
REGI A CONSILIIS,
Actibus, & Epistolis,

ITINERARIUM.

ANNO M. DC. LII. die 24. Iulij mensis, Ludouicus Henricus Lomenius Briennæ Comes, Regi tum à Consiliis Actibus & Epistolis designatus, annum agens xvii. bonâ parentum veniâ faustâque precatione viaticatus, comitante Blondellio itineris ac morum rectore, Parisiis profectus est. Studio partium distractâ vrbe, câ excedere difficile & intutum. Er-

A iij

go Aurelianensis & Condæi liberis commeatibus instructus viæ se tradit, difficillimis regni temporibus. Lingonibus quatrduo substitit. Ibi certior factus de periculo parentis decubitu, & anxius de exitu, felicioribus nunciis recreatus, Vesuntionem petiit, urbem apud Sequanos sitam. Libera fuit olim, nunc Hispanici iuris. Ibi veram syndonem, quâ Christi corpus inuolutum, repositam credunt. Sanctimonia loci monitus Lomenius, numini gratias agit ob restitutam parenti salutem. Impleto hoc pietatis officio, biduum impendit lustrandis variis antiquitatis monumentis. Hinc in Alsatiâ penetrat visâ Magetabriâ, Montibelligardum vocant. A loci principe perhumaniter exceptus, litteras commendatitias accepit aduersus vim militum & incerta iti-

nerum. Basileam apud Rauracos cogitabamus, cùm importuna militum manus nos in caupona de improviso aggreditur, in pago ignobili Valtigouia. Irruunt, armis spoliant, & apprehensis equorum habenis trahunt in siluam. Interrogat Decurio, an staremus à partibus Condæi. Respondet Lomenius, Regi se fidum nihil tale moliri. Non habetur fides, coëunt inter se, & deliberant an exutos & inermes nos dimitterent, an trucidarent, an Brisacum deducerent. Hæc potior sententia visa est. Condæanum militem scribebat tum Susanus Comes, Befortij præfectus. inde in nos orta suspicio. Lomenius Charleuoio, qui nomine Regis Brisaceo præerat, per litteras se patefacit. Ille sine mora obuiam mittit ex familia nobilem, quodcumque contigerat honesta

oratione per eum excusaturus, & Brisacum inuitaturus. Trepidantibus & veniam petentibus aggressoribus, Lomenius generosè vindictam remittit. Hinc in arcem deductus, omni officiorum genere exceptus est. Iam tum Charleuius scelus meditabatur: quod nefariè inchoatum, infeliciſſimè cessit. Relicto Brisaco, Argentoratum secundo Rheno deuehimur. Hæc libera imperij ciuitas, armamentario & turre sua insignis. Sequenti die Philippoburgum famosum castrum subimus, Galliæ trans Rhenum limitem. Spira, Manhemio, & Vormatia præteruectis, Moguntiam peruenimus vltima die mensis Augusti. Non prætermittendum est, nos apud Oppenheimum explorasse locum quo Gustauus Magnus vado Rhenum cum exercitu traiecit: cuius

ex aduerso pyramis erecta tanti transitus fidem facit. Postridie Francofurtum ad Mœnum nundinis suis, & præcipuè electione Imperatorum celebre, nos contulimus. Ibi degere ignotus Comes decreuerat. Non permisit Auau-gurij sedulitas, Regis legati, ad quem aduentus fama peruenerat. hospitium præbuit & famulatum. Regredimur Moguntiam, sesqui anni secessu Lomenio notam, quod illic philosophiæ tirocinium posuerit. Vrbs loco amœno sita est, vbi Mœnus in Rhenum confluit : Vasta solitudo, monachis & Iudæis habitata. Eo solum notabilis quod anno M. cccc. l. Ars typographica ibi inuenta, cuius primi Characteres hodieque asseruantur. De aduentu nostro Elector certior factus, omne genus comitatis in Lomenium imperti-

tur. Cùm pararetur Ratisbonæ inaugurationis Ferdinandi Romanorum Regis, eo properat Brienneus. Per illud itineris videt Aschaffenburgum ad Mœnum, in Francia Orientali, Moguntini Electoris ædibus ex lapide rubro constructis decoratum: hinc Herbipolim Franconiæ caput, Norimbergam, totius Germaniæ amœnissimam genio loci, ciuium moribus, nitore ædificiorum & platearum. Ratisbonam venimus 17. mensis Iunij, pridie inaugurationis. Hæc ad Danubium posita, qui lapideo ponte, eoque solo, iungitur. Certauere Moguntinus & Colonienfis Electores, vter coronam capiti Imperatoris imponeret. Honos Cæsareo decreto Moguntino cessit: Colonienfi recedente, & de violato iure, scripto conquerente. Celebrata inaugu-

ratione solenni pompa, ad paratas epulas procedunt. Largiter potatum est in multam noctem. Indicuntur ibi comitia, ad quæ Vautortius Regis nomine Legatus accessit infelici successu, qui illi leti causa fuit, viro cæteroquin erudito, sagaci, rebus gerendis idoneo, digno meliori fato. Abdit se rursus Moguntinis latebris & pulvere scholastico Lomenius: quem excussit cum tædio loci, 1. Iunij mensis anni sequentis M. DC. LIV. fœderatas Belgij Prouincias visurus. Coloniam Agrippinam secundo Rheno appulimus, inclitam urbem, vel nomine auctoris Agrippinæ, matris Neronis. Occurrere Dufeldorpium Neoburgici Ducis, Vesalia, Schinkij munimentum, vbi Rheni Valisque diuergium, Nouiomagus, Bormelia, Siluaducis, Goricum, Dordra-

cum, & tandem Roterodamum, quod alumno Erasmo se iactat, qui ibi aheneus adstat. Nono Iunii urbem Delphicam, Mausoleo Arausionensium Principum ceirebrem, cymba præteruecti, Haggam appulimus. Pagus est nullis pomeriis cinctus; sed nobilissimis urbibus antestans. Ibi fœderati Belgii Ordines de summa rerum deliberant, & Concilio Amphictyonum ad amussim respondent. Chanutum Regis Oratorem Lomenius salutat, virum in quo certant ex æquo probitas morum, peritia rerum tractandarum, & eruditio singularis. Postquam solidum mentem cum eo suauiter conuixisset, eo Lutetia aduentat Auaugurius, in Sueciam delegatus, cui Brienneus iussu parentis comes adiungitur: sed diuerso itinere. Auaugurius mari, quod
com-

compendiosius erat, se commit-
 tit, Hamburgum vsque. Lome-
 nius, rheda emetitur, viam. 16.
 Iulij Haga relictâ, & iucundissi-
 mō Chanuti consortio, Harle-
 mum dormitum inus: præter-
 misso Lugduno Batauorum, quod
 antea data opera lustraueramus:
 Belgij florentis Athenæ sunt, Mu-
 sarum domicilium, vrbs fœta do-
 ctina, Elzeuirianis typis illustris.
 Harlemo nos Amstelodamum sca-
 pha vehit, opulentissimum totius
 Oceani emporium. Canalibus a-
 mœnissimis ciuitas intersecatur.
 Portum moles firmant, ex palis
 & cespite extructæ, mira arte, et-
 si perpetuo nutantes, solidantur.
 Regimen ad inuidiam felix, &
 quod Belgium vniuersum prouo-
 cet. Scissum tunc temporis in par-
 tes Amstelodamum, post irritos
 Arausionensis Principis conatus,

non vacabat suspicione. Inde à vitato periculo ea parare quæ in posterum arcerent, tormenta bellica conflagrit, ea inscriptione, RES-PUBLICA AMSTELODAMENSIS: quod inuisum Ordinibus, tanquam excusso fœdere Ultraiectino, nulli alteri adhærere nitetur. Res eo recidit, vt iuberetur, fuso tormentorum metallo inscriptionem abolere. Studia in contraria abripitur vulgus: alij, obtemperandum Ordinibus; alij, detrectandum imperium. Tandem inscriptio cum ira interiit. Valediximus Amstelodamo: & Ultraiecto Groningam, & Delfsilium arcem munitam ad ostium Amasij, qui prouincias fœderatas disternat, earum ditione excessimus. Tum æstu secundo per id fluminis, relicta ad dextram tota illa regione quam olim ruptis obi-

cibus mare inundauit, Embdam
peruenimus, Frisiæ Orientalis ca-
put. Inde Oldemburgum, mo-
roso itinere, longitudine millia-
rium in immensum patente, per re-
gionem vliginosam & palustrem.
Cespites inde eruuntur, qui sole
siccati instar ligni accenduntur. in-
felices populi, qui terram suam v-
runt. Delmenhortio Bremam ad
Visurgim contendimus, quam in-
gruente cum Suecis bello perlustra-
re non licuit. Vumenfes paludes
lintribus eluctamur, hoc est, arbo-
ribus cauatis, nauicularii vectoris-
que vnus capacibus. Hamburgum
27. Iulii aduentamus. Auaugurium
reperimus, qui retulit eodem die
Christinam personatam Belgium
Hispanicum petiisse. Doluit Brien-
neo sibi elapsam occasionem ex-
plorandi oculis famosam Regi-
nam. Habebat in mandatis Auau-

gurius Daniæ Regem inuisere :
 & vt rescivit eum plaustro rusti-
 cano impositum cum vxore Glu-
 stadium properare , obuiam illi
 fuit. Pudibundus Rex eum remi-
 sit Flensburgum, quo rediturus e-
 rat , & immoraturus, vitandæ pe-
 stiferæ lui quæ Hafniæ grassaba-
 tur. Ad 7. Augusti, Hamburgo de-
 cedimus, & Lubeca, Plœna, Chilo-
 nio, Castro-Gottorpii, & Slesuica,
 Flensburgum perreximus: quo vix
 admissi obtentu sæuiētis contagii:
 & dum præstolamur, largo imbree
 irrigati pæne mergimur. At quasi
 agmine facto nos turba malorum
 circundaret , indictus Auaugurii
 cum Rege congressus retardatur,
 scrupulo Dano iniecto , ob immi-
 nentem Eclipsim. Excusso terrore
 vano , & colloquio celebrato ,
 Rex Legatum honorificè exceptu-
 rus , per totam regionem venatio-

ne indicta, trecentos ceruos sclo-
 petis trucidauit, saleque duran-
 dos, famulis donauit: & vt na-
 uem præda oneraret, vrgebat ora-
 torem. Hoc litore soluit Auaugu-
 rius Holmiam petens. Lomenius
 verò lustraturus Daniæ Regnum,
 terrestre iter carpit, negligens pu-
 tris morbi contagia, dummodo
 nouitate rerum mentem impleret.
 Pascua regio strepebat equis ge-
 nerosis, qui tanto in pretio alibi
 habentur. Illic autem instar bouum
 neglecti, gregatim abigeban-
 tur, quod visu non inamœnum.
 Tria Danica freta nobis fuere fle-
 ctenda: medium non sine pericu-
 lo, oborta tempestate graui, quæ
 præsentem mortem intentabat,
 naui fatiscente, & fluctus subin-
 de accipiente, quos pileis eiicie-
 bamus. Inuisimus Regiam arcem
 Fridericoburgum: in qua, materia

opus superabat : ex argento scilicet solido supellex pleraque , & quod notandum , pulpitum concionatoris. Sueciam ingredimur , per Scaniam prouinciam , nondum Suecici iuris , occurrunt nobis montes & abrupta itinerum , quo ultra rusticanis plaustris , quibus hactenus aduecti , non datur adiutus. Vestrogoticis siluis equitantes inducti , Lincopiæ ob loci religionem non omittendæ , tantillum substitimus , ibi cippus lapideus , pertusus , explorandæ maritorum membrofitati , qui pares foramini , approbantur , impares excluduntur connubiali toro , inde matrimonia aut stant aut cadunt , pro modulo peculii. Torrens in illo tractu immenso fragore cadit in lacum Veterum , non sine clamore montis , & vicinæ syluæ. Tandem Holmiam , pertæsi tot salebrarum ,

ingredimur 5. die Septembris. Hæc regnorum Sueciæ metropolis ad Melerum lacum sita est, partim in insulis, partim in continenti extructa, celebre Baltici maris emporium, & statio nauibus tuta. Palatium pro cultu gentis superbum, cupro opertum, vici in vrbe lati, natiua vt plurimum rupe strati. Letaliter decumbebat Cancellarius Oxenstiernus, vir magni nominis & animi, qui ab excessu Gustau magni, sustinuit rerum pondus, Septentrionalis oræ præcipuum decus: cadauer vidimus tantum. 13. Auaugurius appulit. Altera die, cæli intemperie Brienneus æger oculis esse cœpit. Ad 11. vsque Octobris, Auaugurius ad colloquium Sueciæ Regis non admittitur. Oborta difficultas, quod cum Suecus Regem nostrum per litteras titulo Serenitatis (vt dici-

tur) insigniret, ab eo non itidem compellaretur. Pollicetur Auau-
gurius, daturum se operam vt hac
in parte Sueciæ Regi impofterum
abundè fatisfiat. Ea lege excipi-
tur. Idem Lomenio contigit, gra-
tulaturo Regis nomine, ob fauftam
inaugurationem & matrimonium
initum. Sed res cum Auaugurio
composita Brienneo exemplo fuit.
Heduuiga Heleonora nuptura
Sueciæ Regi, 3. Nouembris ma-
gna pompa Holmiam intrat. Eo-
dem die celebratæ nuptiæ. Ad 30.
dilatatum Brienneo officium, morbo
impediente. Excipitur inftar lega-
ti. Is Suecis ita gratiofus fuit, vt
eorum ludicris tanquam indigena
admitteretur Bacchanalibus, quæ
apud illam gentem eo hilarius
aguntur, quod quadragesimale
ieiunium non subsequitur, castiga-
tio procacitatis. Laruata tota aula

visitur. Rex personam cauponis induit, quoscumque mensæ adhibens, qui veste, variarum nationum habitus, mentiuntur. Hoc præsertim in ludibrium religionis, & monachorum, qui ibi passim exhibentur ridiculi. Lomenij partes erant, agere Franciscanum: quod illi consulto impostum, quia solus Catholicus. Opprobrium callide excussit, rustici personam sustinens. 30. Ianuarii anni 1655. à Rege honorifice dimittitur non sine muneribus, quæ oratoribus moris est elargiri. Animus nobis, Sarmatiam inuisere: sed cùm per glaciælem Oceanum, non daretur nauibus aditus, decreuimus, circumire Codanum, potius quàm per Daniam eadem vestigia relegere. 2. Februarii horrida anni tempestate, lacubus & fluminibus glaciali compede alli-

gatis, nos itineri accingimus. Vpsalia recta tendimus, antiquissimam Sueciæ urbem, ad Salam flumen. Ibi sedes Archiepiscopalis, & Templum non inelegans, in quo sancti Eriici corpus repositum. Scholæ publicæ non incelebres. Palatium Regis monstratur, vbi Christina se regnis abdicauit. Commoti fuimus loci fama, quasi ipsi exuentem se diademate reginam inspiceremus. Inde Sala occurrit, diues argenti fodinis. Tres sunt hiatus, duo argentum suppeditant, tertius antlia aquas euoluit. Per Dalecarliam Cuprimuntium adimus, donatum municipali iure ab aliquot annis. Celebres ibi cupri fodinæ in radicibus montis, qui varie perforatus, mirandum sui spectaculum præbet. Tota moles ad amplitudinem stadii excauatur, relictis passim ex

rupe columnis quæ illam fulciant.
 Fornacibus Ætnam feruere cre-
 deres, & Cyclopas illaborare of-
 ficinis suis: hoc tantum discrimi-
 ne quod numero vincant. nam
 duodecim millia ad minimum in
 hoc opere desudant. Ab immani
 specu per Gestritiam Huduisual-
 dum Helsingiæ urbem, Sundsual-
 dum in Medelpadia, quam ab Hel-
 singia Niurundus latus amnis se-
 parat, iter fuit. Inde amne alio In-
 dalo, qui ex Noruegiæ môtibus de-
 currit superato, Angermaniã. Tum
 per præruptos scopulos, Sculam
 montem editissimum ascendimus,
 de quo accolæ mira narrant, quasi
 à lemuribus infestaretur, in su-
 premo vertice præstigiantibus. Ec-
 ce Bothnia Occidentalis. Substiti-
 mus Humæ, vnde primus Lappo-
 niæ tractus nomen habet. hanc &
 ingredimur peregrinationis in Ar-

etoum vltimum limitem. Gens natura deformis, breuissimæ staturæ: nulla certa statio: tentoria figunt, modo ad lacus, modo ad oram siluarum, his populandis; illis, piscibus exhauriendis. Tentoria ex perticis & corticibus constantur: focus in medio, quem circumstant nigrantes fumo lacrimoso. Cibus illis, carnes crudæ & pisces exsiccati; potus, glacies soluta; tegumen vitis, pelles ferarum, notarum illi soli regioni. Rangiferos vocant incredibili velocitate, minores ceruis: hoc solo discrimine, quod duplicem cornuum ordinem gestent. Feminis præter has pelles indusia non lintea quidem, sed ex nervis siccatis eiusmodi pecudum, quæ in filamenta arte diducunt, & postea nent. Plaustello iungunt Rangiferum, cuius vsus in totam barbarorum

rorum vitam se porrigit : vestit ,
 nutrit , vehit , & post obitum eius
 ossa asperantur in cultros , & cur-
 uantur in arcus , congeneribus
 feris trucidandis. Relictis Lappis,
 litora Codani legimus , mox
 plaustris transitori in Finnoniam :
 quod non potuit spatio vnus diei
 perfici, tum ob sæuientem auram ,
 quæ niues offundebat nobis; tum
 interuentu noctis, in glaciali hoc
 tractu. Tugurium piscatorium in
 insula subimus rigentes. solidum
 diem hic egimus incerti nostri , &
 quæ tentanda via. Remissiore a-
 quilone , 17. antequam dilucula-
 ret , ad magnum fretum perue-
 nimus , ductore tenebris vltius
 progredi recusante. Abdimus nos
 silua proxima , vbi inter medias
 niues accenso igne lentum solem
 expectamus. Pergimus , & medio
 itinere dirupta glacies terrorem

incussit. Hoc defuncti periculo, in aliud incidimus: montes scilicet glaciales superandi sunt. Primis frigoribus teneram adhuc glaciem venti in frustra fregerant: adueniente strictiori gelu, quasi turgidum ipsum mare concretum est. Incolumes euasimus, recreatis viribus adusto vino, cuius superficies iam glacialis. Vasa transimus Bothniæ Orientalis oppido: & per densissimas Thauastiæ siluas, laborantes sub niuium pondere, Bieneburgum delati sumus. Tum regionem ingredimur minus quidem incultam, sed victus ratione deterioremmillakulam. in fœda mapalia diuertimus. Ibi familiæ totæ squalore obsitæ, nudæ, in hypocaustis, intermixtæ iumentis, bubus, porcis & ouibus. Nihil esui paratum. illorum mos est in elixum aqua furfurem tantillum

lactis instillare: & hic vnicus cibus. Aboam imus Fenningiæ Ducatus metropolim. Ibi immorati vno die, reficiendæ valetudini. Hinc Borgum Nylandiæ oppidum, Viburgum Careliæ cinctum valido aduersus Moschos finitimos munimento. Viburgo per Finnicum mare gelatum, trahis in Ingriam deferimur: Suécici iuris, antea Moscouitici, vnde incolæ nec vestem nec religionem mutauere. Ruthenorum templum Neruæ lustramus. Sanctuarium ingredi soli Sacerdoti fas. Plebs stat diuerso loco. Nudi parietes solis cereolis, quos quisque intrantium affigit, illustrantur. Per Estoniam planam regionem & feracem, Reualiam & Pernauiam; per Liuoniam, Rigam 15. Martij attigimus. Hæc ad fluuium Dunam firmo quinque millium militum præsidio cū-

stoditur, Sueciæ præcipuum propugnaculum. Ibi Lomenius à Gustavo Hornio, viro bello spectato laute excipitur. Fines Sueciæ hic egredimur. Curlandiam intramus, cuius Dynasta rhedas Comiti obuias mittit, & in Mitauiana arce magnifice excipit. Mirum apud barbaras gentes tantum eum potuisse, ut liberales artes induxerit, & populos rudes, qui solem & lucos adorabant veri numini cultu, quanquam minus sincero, imbuerit. Per totam ditionem cuncta Lomenio suis sumptibus curauit suppeditari. 21. Martij inde egressi, Dublino, Oberbartauia, Heiliegena Curlandiæ urbibus, Polonga Samogetiæ, Memelium venimus Borussia oppidum, quod Electori Brandenburgico paret. Mox Kenigbergam, eiusdem caput. Brauen-

bergam, Elbingam, & Gedanum
 3. Aprilis. Libera hæc ciuitas est,
 totius maris Balthici clarissimum
 emporium ad Vistulam amnem,
 qui non procul à Morauia fini-
 bus originem ducens, vno ab vr-
 be milliari in mare se effundit. 12.
 Varſouiam petitori iter facimus
 Graudensio, Colmensæ, Torunio
 vltima Borussiae vrbe, vbi supera-
 to Vistula Poloniam ingredimur:
 & Vladislauia, Gostinia, Gabinio
 Scrachischouia ad Ezuram, Bloni-
 coque Varſauiam 18. peruenimus.
 Quindecim dies ibi immoramur.
 Poloniae Regum sedes est, ibique
 Comitæ totius Regni habentur.
 Regina Ludouica Maria Gon-
 zaga, in Gallia nata & educata,
 Brienneo mittit rhedam, hono-
 ris causâ. Et ipsa Regi cum obtu-
 lit, non dissimulata cognatione.
 Domum illi instruxit, famulitij

Omne genus præbuit splendide. Nulli sumptui pepercit, hospiti cohonestando, adiectis muneribus pretiosis, quæ Rex etiam sua munificentia æquauit. Regni proceres certatim officiorum omne genus illi detulerunt, arrepta deuinciendæ sibi Regina occasione. In discessu, postquam Regina varia arcana fidei Briennei credidisset, præsertim de imminente Polonia à Suecis bello, quo hæc Regi nostro referret, dimisit tam honorifice vt nihil supra, supellectile argentea qua ministratum illi fuerat donata, & rheda qua per vastos Sarmatiæ tractus publicis sumptibus veheretur, stipatus quinquaginta prætorianis. Transimus Raua, Cruschura & Claramontio fano diuæ Virgini sacro, ex cerimonia loci inclito. Et ii. Maij Cracouiam tandem perueni-

mus. Hæc caput Poloniæ, splendida arce Regia & templis. Cracouianus Episcopus Gembicus Brienneum opipare excipit. notandum mutatis ferculis mutatam etiam catinorum figuram, triangularium, quadratorum, & orbicularium. Inde vicinas salis fodinas Vieliscæ inuisimus, fune per puteum in ima descendimus. Camerata rupes speciem quasi urbis præbet: illic enim sacellum, ædes, stabula, reperias. 19. Cracouia relicta, Viennam versus pergimus per Silesiam & Morauiam, ubi præter Olmutium & Brimum, nihil notatu dignum: illud, sede Episcopali; hoc, obsidione quam aduersus Suecos tam fortiter sustinuit, ut inde ob memoriam facti extiterit caput regionis, virtutis præmium; dignitate illa Olmutio sublata, nota vecordiæ. Amœ-

nissimam ingressis viam. 27. Maii
 Vienna apparuit. Hæc ad Danu-
 bium sita, caput Austriæ, Imperij
 sedes, Christiani orbis propugna-
 culum. Aberat Imperator qui Po-
 sonij, quod Christianæ Pannoniæ
 nunc caput est, comitia regni ha-
 bebat. Eo nos etiam transtuli-
 mus, adfuturi inaugurationi Im-
 peratricis, in Hungariæ Reginam,
 quæ 6. Iunii contigit. Aulæ illius
 Lomenius iam Ratisbonæ gnarus,
 salutato tantum obiter Imperato-
 re, in ultimos vsque Christiani
 orbis fines penetrat, Iannarino &
 Comera perlustratis. Miseranda
 species locorum, continuis Turca-
 rum inuasionibus obnoxia regio.
 Feracissimo solo, squalet inculta.
 Viennam redux, Pragam Bohe-
 miæ caput Lomenius petiit, stu-
 dio visendæ famosæ vrbis. Ad
 Moldauam amnem posita, tripli-

cem urbem complectitur. Ab ea inchoatum bellum Germanicum, in ea desuit. Valstenii tot gestis incliti, excessu infelicis, ædes superbæ ibi visuntur. Subiacent Imperatoris Palatio situ tantum, splendore vincunt. Magnis itineribus tendimus in Italiam. Ratisbona, quæ prius visa, Augustam Vindelicorum iter fuit, cui non se æquiparent magnificentia & splendore aliæ Germaniæ vrbes, excepta vna Norimberga, quæ nitore non inuidet. Monachium non prætermisimus Bauariæ Ducum sedem ad Isaram: vbi Palatium longo interuallo superat quidquid in Europa splendidum: opere & materia certantibus: marmore, auro, omni pretiosorum lapidum genere interiora nitent. Nihil non affabre factum, & quod Italia solo & cœ-

lo suo debet in hortis, industriæ hic & culturæ debetur. Recreant mitiore Bauariæ aura, dum Alpes Rheticas superamus rursus niues media æstate experimur : quibus tamen fatendum inesse suam amœnitatem ; dum per salebras & fragorem cadentium aquarum aspergine, vernans planicies irrigatur. Prælucebat inter inhospita montium tesqua Oenipontium, Archiducum Austriæ domicilium, sic à flumine dictum. Nos Tridentum excipit ad Athesim, quod cœtu illo Ecclesiastico toti orbi Christiano inclarescit. Eluctati scopulos & ardua rupium, Clausâ & Bassano optatam Italiam intramus, meliore cœlo stupefacti : citreis, & myrtetis loca olentia placent. Mestra Venetias 13. Iulii appulimus, Adriæ reginam, prudentiæ sedem. Firmata est

vrbs in vndis, miraculum orbis.
 Ibi Lomenius à Senatu variis mu-
 neribus donatus, & ab oratore
 nostro Argensonio per quindecim
 dierum moram hospitio honestif-
 sime habitus; Patauium petiit,
 quæ Antenora fundatorem iactat,
 Liuii cunis & tumulo superbit.
 Succedunt Vicetia vrbium Vene-
 tæ ditionis in continenti primo-
 genita; Verona, Plinii & Catulli
 patria, suo Amphiteatro & Scali-
 gerorum tumulis insignis; Man-
 tua, Musarum sedes, ad cœlum
 euecta Maronis carmine, in me-
 dio lacu posita, quem Mincius
 Virgilio tantopere celebratus in-
 terfluit, Gonzagarum lares, olim
 splendore suo, nunc vastitate con-
 spicui: Ferraria in fertili planitie
 sita Atestinos proceres quondam
 dominos habuit, nunc Pontifici
 paret: desolata ciuitas, infre-

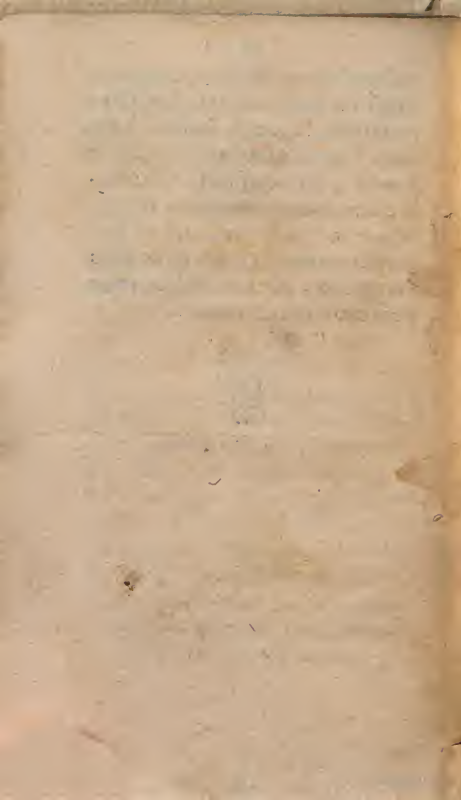
quentia incolarum, & aëris no-
 xio afflatu: Ariostum & Tassum
 sibi vindicat. Findimus dorsum
 Appennini; Bononiam subimus,
 quæ pingui solo ciuibus abundat.
 Per Caniculæ infestum sidus, amœ-
 no Florentiæ secessu recreamur. E-
 truriæ dominatrix, liberalibus ar-
 tibus floret. Nihil omissum à Du-
 ce, quo Briennum deuinciret.
 Statuæ, picturæ, nobilissimorum
 artificum manus, illic abunde,
 quibus inuidiosa vetustas nihil de-
 traxit. Elapsis infestis diebus Pi-
 stoia, & Luca in media Etruria li-
 bertatis retinente, Pisas & Libur-
 num tenuimus. Illa ad Arnum
 olim imperium Italiæ affectauit,
 nunc deformata flet damna ser-
 uitutis: hæc, portus inferi maris
 fluctibus obiectus, asylum fidum
 infortunatis. Inde Senas, urbem
 Monlucii nostri propugnatione
 illu-

illustrem . Ditione magni Ducis Radicofani relicta , in Pontificiam intramus ; & visa Aquapendente , Fiascone , Viterbio , Romanam tandem 21. Septembris mensis ingredimur . Satiùs de ea filere , quam toties à doctissimis viris edita hic transcribere . Cum sole disperfit sua iura : & quod olim armis , nunc religione tenens , satis superque vel solo nomine nota est . Si cæteras quoque Italiæ vrbes obiter libauimus , exorent veniam , qui tam præclarum argumentum occuparunt : quod enim diutius sumus vilioribus locis immorati , honorem scilicet neglectis , obscuris lucem addebamus . Romæ mensem circiter Lomenius impendit , impar spatium vestigationi tantæ vrbis . In ædibus Cardinalis Mazarini , quas Lioneus tunc inhabitabat , diuersatus est .

Vix stilius æquet comitatem & munificentiam qua exceptus ab illo; qui primus crescentis indolis, fausta semina suis litteris per aulam nostram sparsit, attollens animi dotes suo iudicio. Ad osculum pedum Alexandri Brienneus admittitur. Cumque ad Lauretanarum aras procubuisset, & loci veneratione animum impleuisset, Romam redux, Genuensi triremi se committit. Inopina maris cum Cardinale Grimaldo feliciter superavit. Genua nos biduum tenuit mirabundos, ob situm urbem, & superba ædificiorum. Pendentem scopulis arcem Monæci visimus: à Principe cultissime habitam. Tandem maris, & viarum fessi, Gallicis oris allabimur. Votorum rei, ea in rupe excisa Magdalensæ exoluimus. Moræ Lomenius impatiens, dulces parentes & pa-

triam citius vt reuiferet, equis cursoriis Parisios aduolat. Redditur penatibus Nouembris die 19. anni 1655. Lacrimæ in gaudia, quin & gaudia in lacrimas versa. Cardinali Mazarino, penes quem summa rerum, adesse prima cura est Lomenio, mandata muneris ac leges accepturo, & tanto sub nomine posituro vitæ rudimenta.

MC

